

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kunnat käännekohdassa?

Kuntien tilannekuva 2020

Kuntien tilannekuva –raportin julkistamistilaisuus
13.2.2020

VM, Kunta- ja aluehallinto-osasto
Ylijohtaja Jani Pitkäniemi

Kuntakenttä eriytyy monista eri syistä ja monilla eri tavoilla

Väestön ikääntyessä palvelutarve kasvaa, työikäisen väestön määrä vähenee ja huoltosuhde heikkenee

Syntyvyyden lasku pienentää lapsi-ikäluokkia ja haastaa kasvatus- ja opetussektoria

Kaupungistuminen kiihdyttää väestörakenteen muutoksia ja kuntien eriytymistä

Edellä mainitut muutokset eriyttävät kuntien tulo- ja menokehitystä sekä lisäävät investointipaineita

Vaikutukset

Väestörakenne

Kuntatalous

Kuntien tehtävät

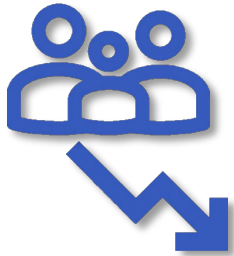
Työllisyys ja elinkeinot

Henkilöstö

Demokratia

Elinvoima

Tilannekuvan 12 +1 nostoa

Ikäihmisiä on entistä enemmän, syntyvyys laskee ja työvoima vähenee - väestörakenteen muutos ei ole nopeasti ohimenevä ilmiö

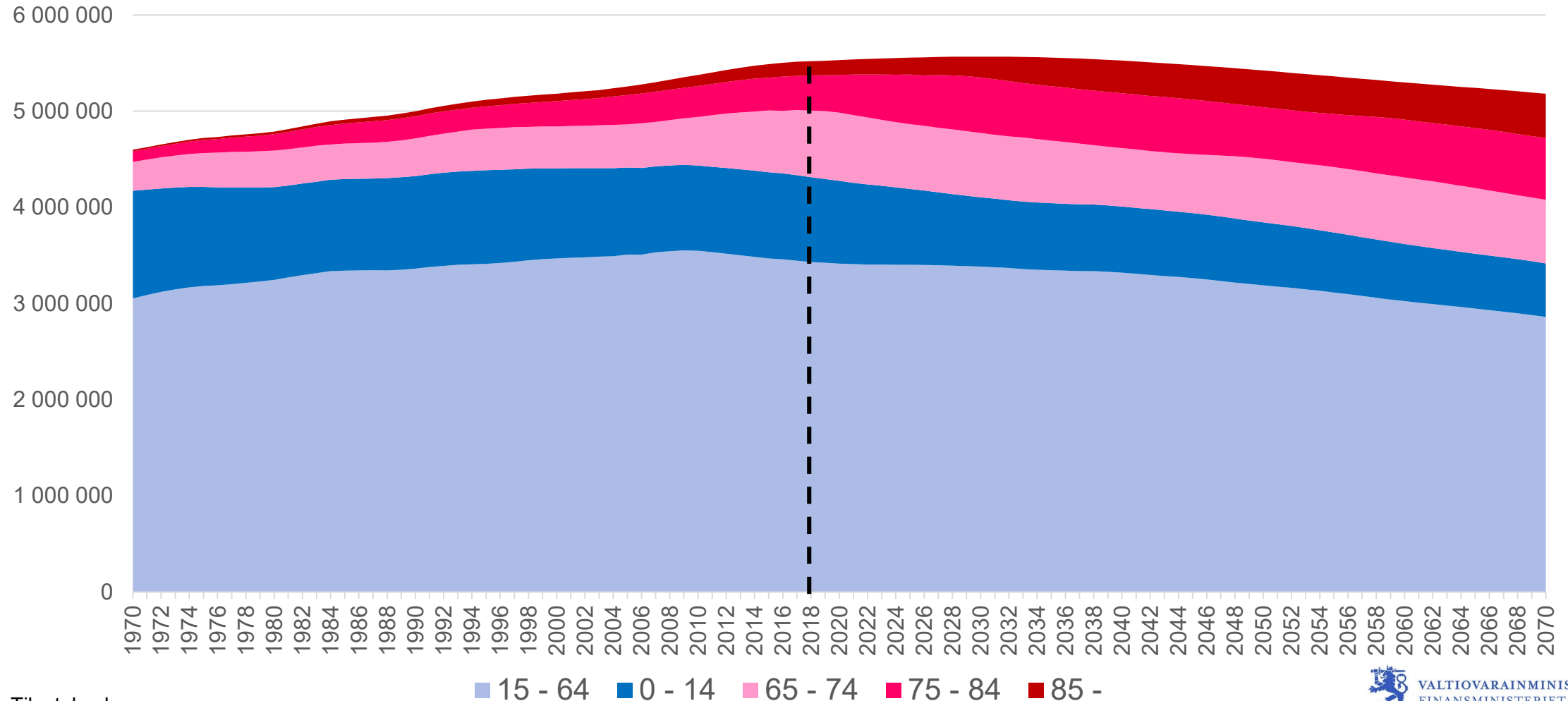

Väestön keskittyminen kasvukeskuksiin jatkuu, muuttoliikkeen epäsymmetria aiheuttaa yhteiskunnallisia lisäkustannuksia

Väestörakenteen muutos ei ole nopeasti ohimenevä ilmiö

- strategisen päätöksenteon realistinen pohja olennaista

Väestön ikärakenne 1970-2070

Tilannekuvan 12 +1 nostoa

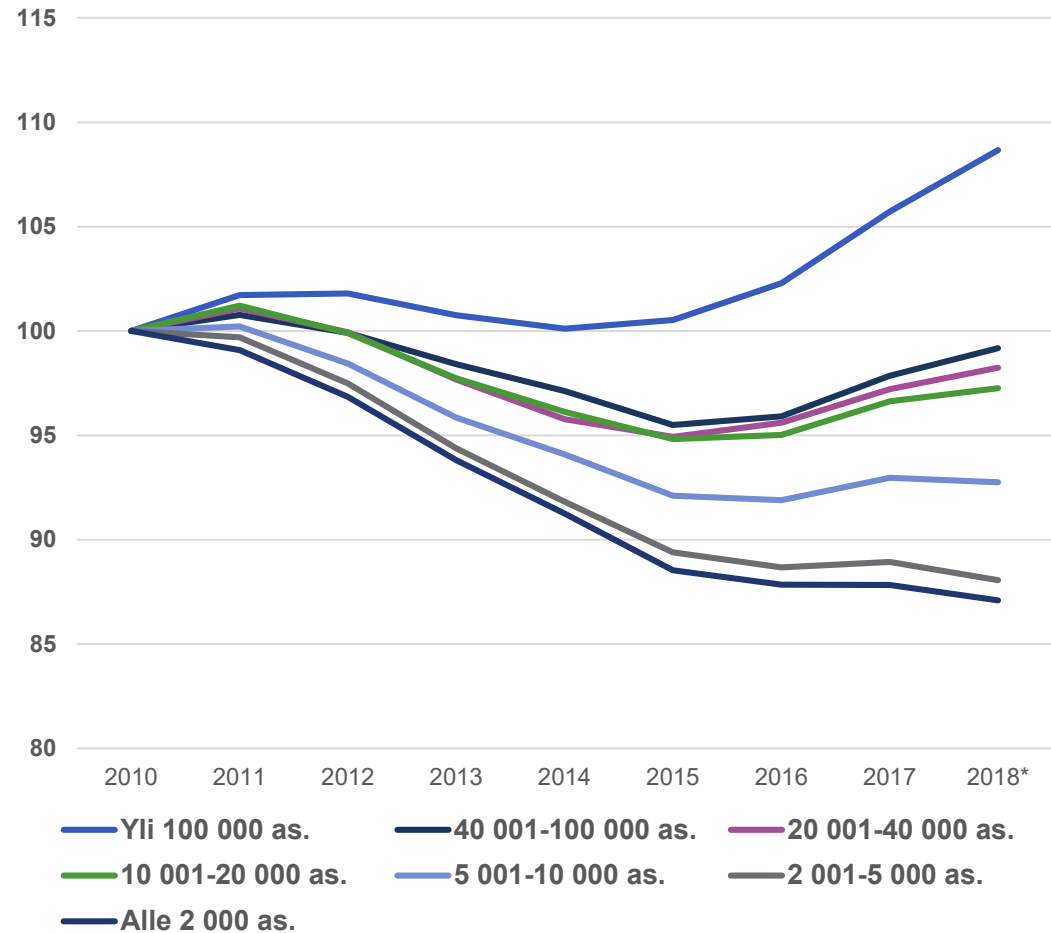
Kunnallisveron veropohjan eriytyminen jatkuu väestömuutosten seurauksena, ja yhteisöverotulot keskittyvät entistä pienemmälle kuntajoukolle

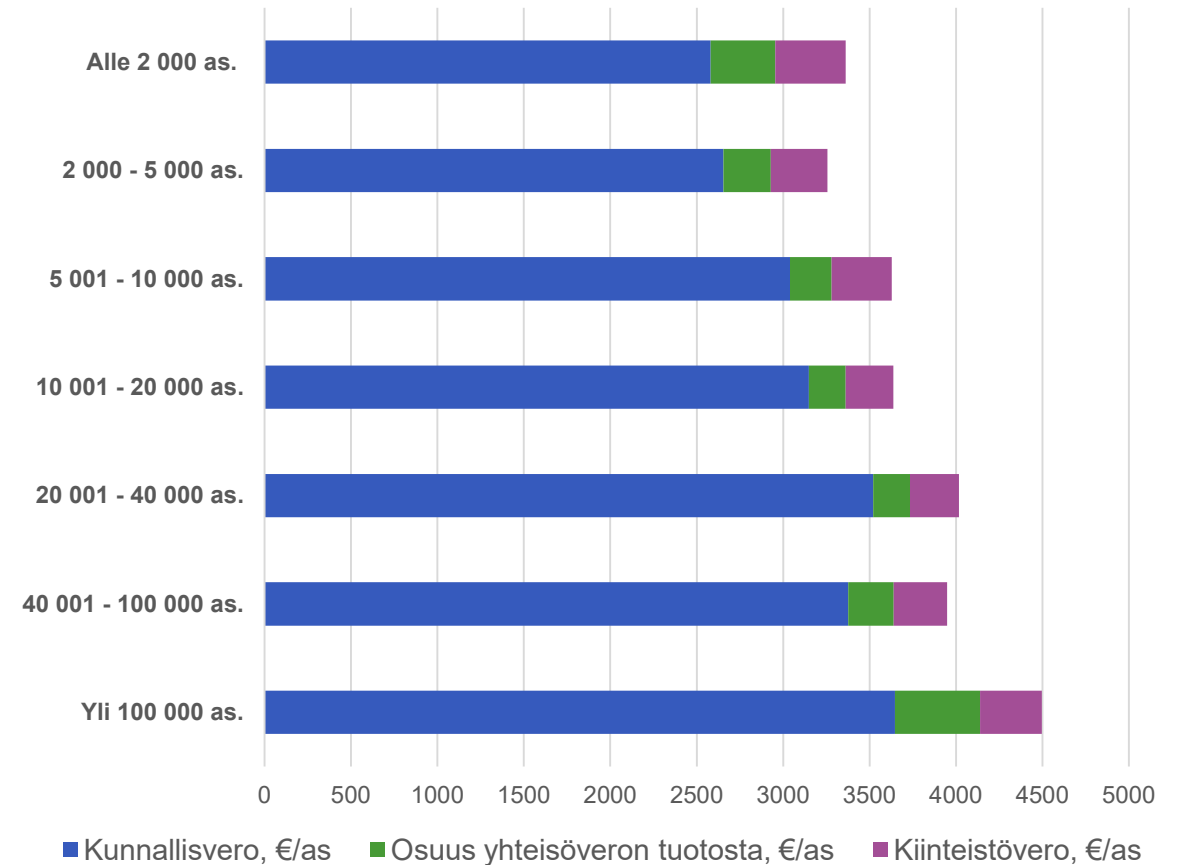
Valtionosuuksilla tasataan voimakkaasti kustannus- ja tulopohjien eroja – tulopohjan tasauksen merkitys kasvanut myös suurten kaupunkien osalta

Kuntien veropohjan eriytyminen jatkuu

18-64-vuotiaiden työllisten määrän kehitys kuntakokoryhmittäin, 2010=100

Verotulot asukasta kohden kuntakokoluokittain vuonna 2018

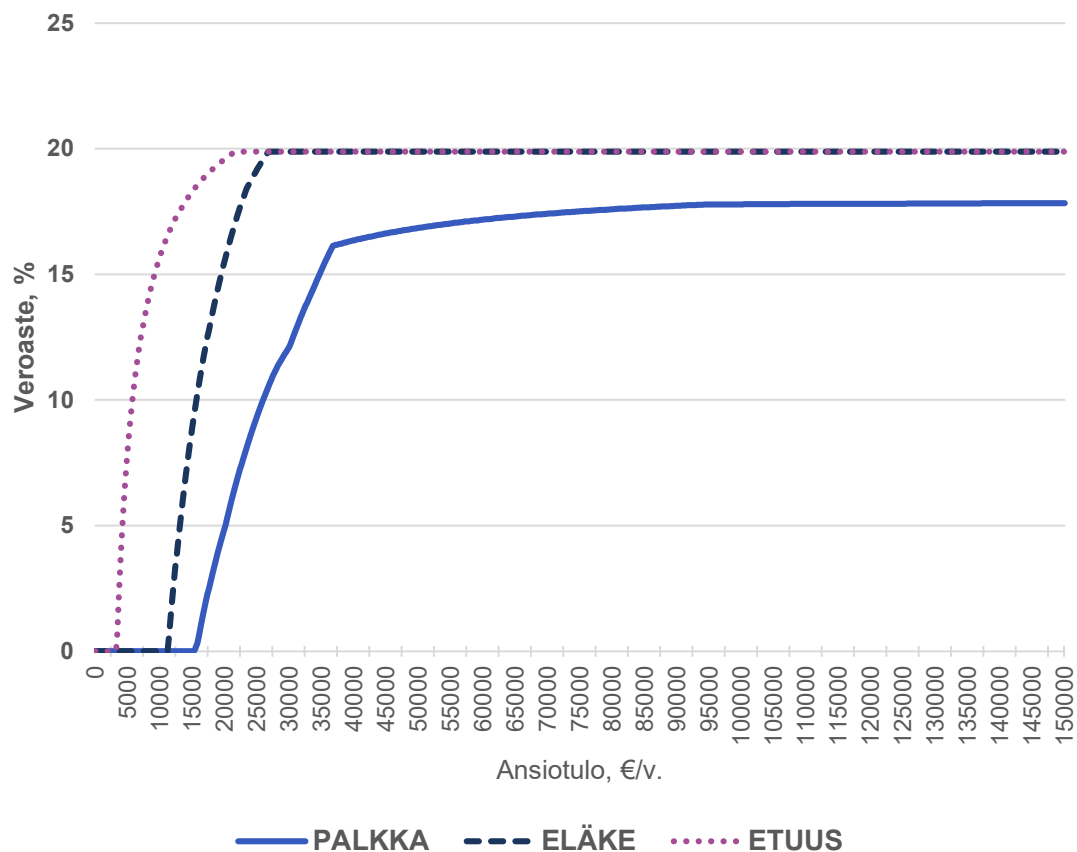

Tietolähde: Tilastokeskus
Kuviot: VM

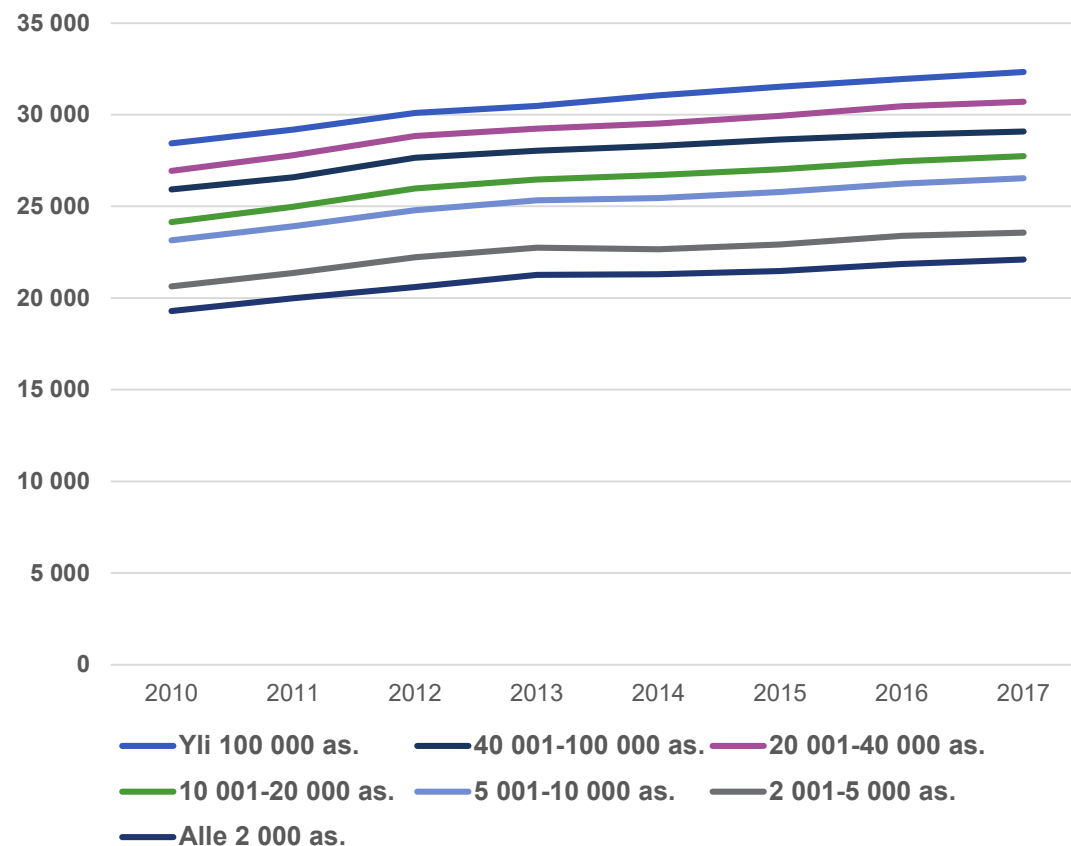
Kunnallisveron tuottoon vaikuttaa asukkaiden tulorakenne ja -taso

Mitä enemmän asukkaissa on pieni- ja keskituloisia, sitä enemmän vähennykset syövät verotuottoa

Keskimääräinen kunnallisveroaste eri tulonsaajilla eri tulotasoilla 2019

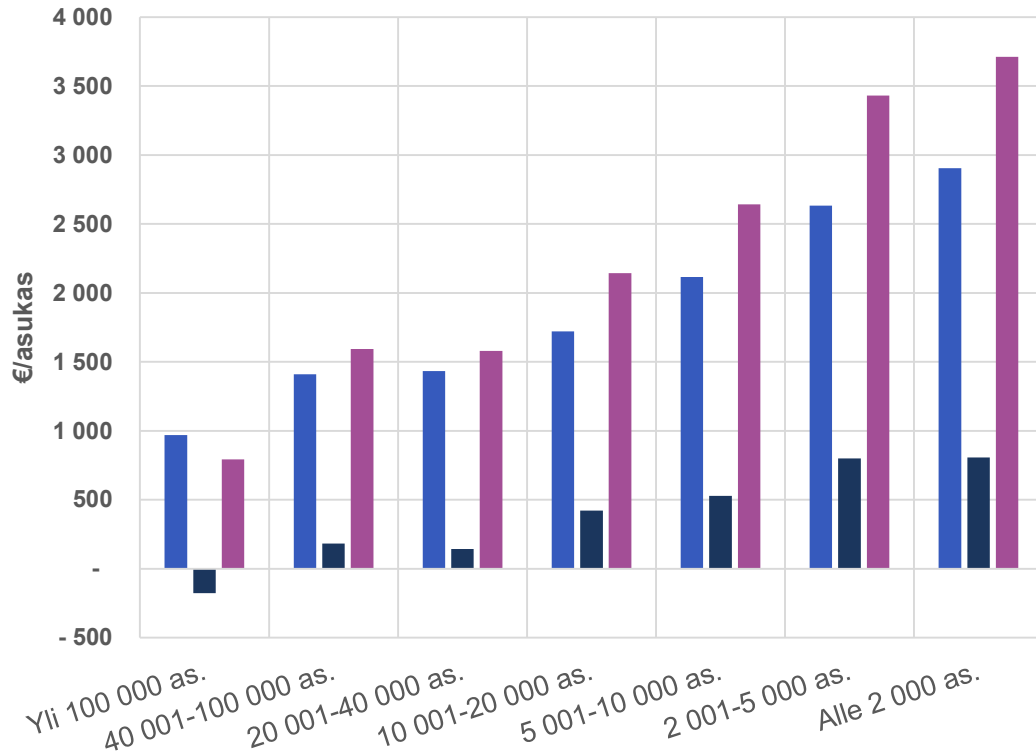
Keskimääräinen palkkatulo kuntakokoluokittain 2010-2017

Tietolähde: Verohallinto
Kuviot: VM

Valtionosuuksilla tasataan voimakkaasti kustannus- ja tulopohjien eroja – tulopohjan tasauksella merkitystä myös suurille kaupungeille

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus
2018

- Kunnan peruspalvelujen valtionosuus ennen tasausta
- Verotuloihin perustuva tasaus
- Kunnan peruspalvelujen valtionosuus yhteensä

Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus yli 100 000 asukkaan kunnissa, milj. €

	2016	2017	2018	2019	2020	Muutos 2016-2020
Helsinki	-265,4	-289,1	-319,3	-340,6	-373,6	-108,2
Espoo	-162,8	-172,2	-173,4	-171,8	-168,4	-5,6
Tampere	-4,6	-2,3	7,1	14,1	10,6	15,1
Vantaa	-47,4	-45,5	-41,6	-40,4	-38,6	8,8
Oulu	28,7	33,4	38,5	38,2	36,2	7,4
Turku	-5,5	-4,3	-1,0	0,5	-0,7	4,8
Jyväskylä	40,6	43,1	45,4	46,0	52,1	11,5
Lahti	25,8	28,3	31,1	31,3	33,5	7,8
Kuopio	27,6	31,2	32,0	35,7	35,8	8,1

Tilannekuvan 12 +1 nostoa

Kuntien rahoituksellinen epätasapaino voimistunut, pääkaupunkiseutu ja erityisesti Helsinki erottuvat yhä enemmän muusta Suomesta

Kriisikuntien määrä kasvaa – arviointimenettelyt jatkossa yhä vaikeampia

Monimutkaistuvat kunnan talouden rakenteet hankaloittavat kunnan talouden kokonaisuuden hahmottamista ja riskien tunnistamista

Tilannekuvan 12 +1 nostoa

Eläköityminen ja työikäisen väestön määrän väheneminen vaikeuttavat kunta-alan henkilöstötilannetta entisestään

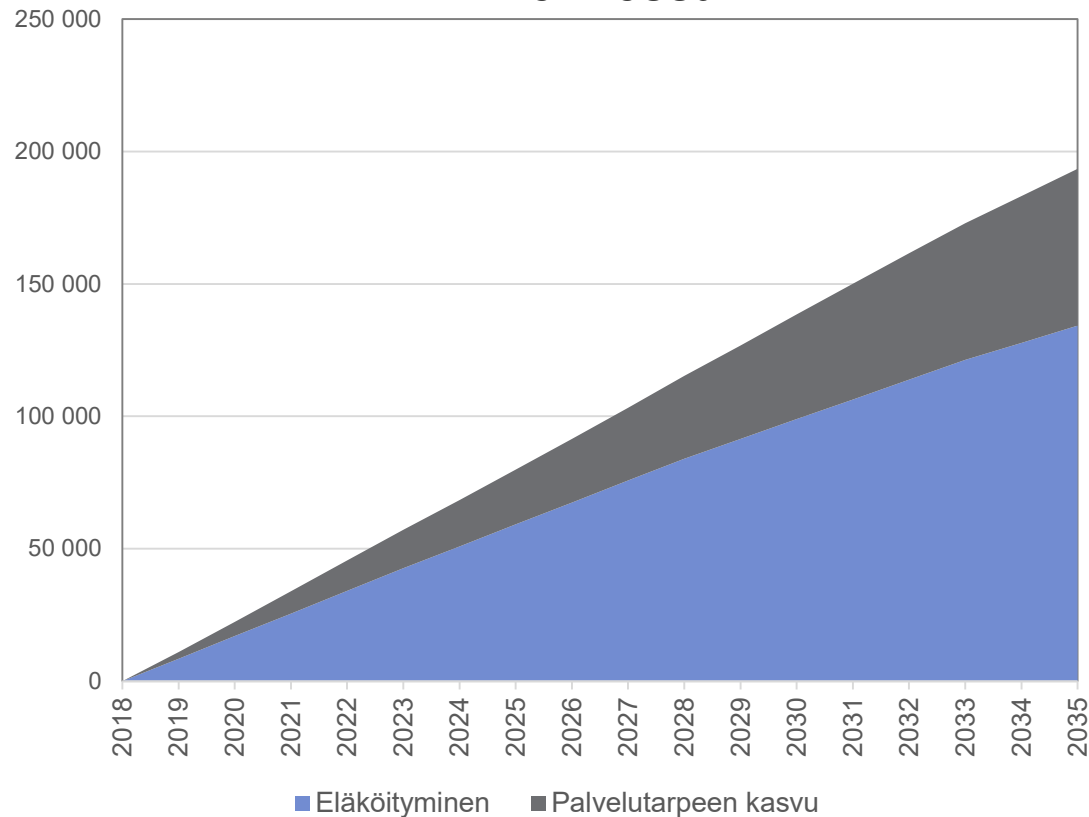
Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus on välttämätön, mutta uudistus ei ratkaise kaikkia kuntatalouden ongelmia

Kuntien edellytykset hoitaa ja ottaa vastaan uusia lakisääteisiä tehtäviä vaihtelevat merkittävästi – syntyvyyden lasku ja pienenevät ikäluokat vaikeuttavat varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen järjestämistä

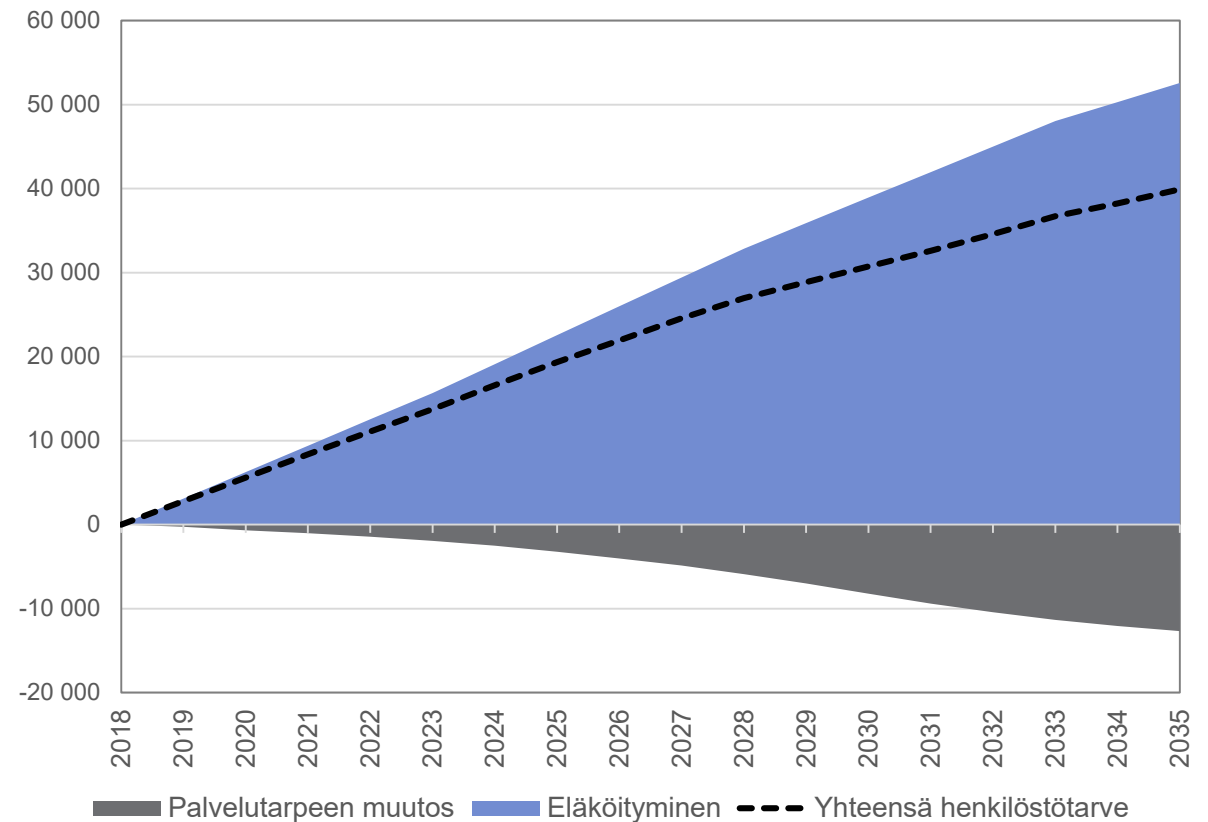
Eläköityminen ja työikäisen väestön määrän väheneminen vaikeuttavat kunta-alan henkilöstötilannetta entisestään

Laskennallinen lisähenkilöstötarve sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävissä vuoteen 2035 mennessä*

*ei sisällä vanhuspalvelulaki-HE:n vaikutuksia

Laskennallinen lisähenkilöstötarve koulutusalan tehtävissä vuoteen 2035 mennessä

Tietolähde ja kuviot: VM

Tilannekuvan 12 +1 nostoa

Ikääntyminen ja eriytyminen näkyvät myös kuntien valtuustoissa, uusien osallistumismuotojen vaikuttavuus vielä kysymysmerkki

Kuntien elinvoimaresursseissa kuntakoko painottuu, mutta ei yksin ole ratkaiseva tekijä – elinvoiman täsmällinen mittaaminen on käytännössä mahdotonta

Kuntien talouden ja toiminnan tilastoinnissa on merkittäviä puutteita ja kehitystarpeita, erityisesti kuntien rakennuskannan ja investointien laajempi kartoitus välttämätöntä